

ЛЕТОПИС НА БЪЛГАРСКОТО КНИЖОВНО ДРУЖЕСТВО – БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

26-30 септември 1869

Основано Българското книжовно дружество (БКД) в гр. Браила, Румъния в къщата на Варвара хаджи Велева. На 29 септември е приет първият Устав на БКД; с тайно гласуване е избрано първото ръководство на БКД, което се състои от Настоятелство и действителни членове.

1870

Издадена е първата книжка на “Периодическо списание”, орган на БКД.

1871

Избран е първият почетен член на БКД — Гаврил Кръстевич (1820-1898), назначен след Освобождението за главен губернатор на Източна Румелия.

25-28 октомври 1878

Главното събрание на БКД решава да се премести седалището на Дружеството от Браила в столицата на освободена България — Средец (София).

1881

Архивът, библиотеката и колекциите на БКД са пренесени от Браила в Средец (София).

5 септември 1881

Свиква се първото в България съвещание (Общо събрание) на членовете на БКД, което се провежда в Народната библиотека в Средец (София) и взема решение да възстанови дейността на Дружеството.

1882

Министърът на Народното просвещение Константин Иречек назначава Привременен управителен комитет, който да възстанови и ръководи дейността на БКД. Председател на коми-

тета е Васил Д. Стоянов. Възстановява се издаването на “Периодическо списание”. Приет е Правилник за привременно управление на БКД, който действа до 1884 г.

7 юни 1882

БКД се обръща към Софийската община с молба за предоставяне на терен за изграждане на сграда на Дружеството.

6 март 1884

Софийското градско управление със свидетелство N 833 отпуща място (4 600 кв. м.) за изграждане на сграда на БКД на ул. “Цариградска”.

7 август 1884

Първото Главно събрание на БКД, свикано след Освобождението, приема нов Устав. Той установява нова структура и нова научна организация на БКД. Създадени са три научни клона — историко-филологически, за природни и медицински науки и за държавни науки. Научното ръководство се състои от председател, подпредседател, деловодител, ковчезник и председатели на клоновете. За председател е избран проф. Марин Дринов. В чл. 2 от новия Устав е формулирано, че БКД се намира под личното покровителство на н. вис. Българският княз Александър I.

1885

Тържествено отбелязване на празника на св. св. Кирил и Методий, организирано от БКД.

5 октомври 1890

Полага се основният камък на сградата на БКД. В нейните основи се вграждат списъци на членовете на Дружеството и приетите дописни членове след 1882 г., както и екземпляри на уставите и първата книжка на „Периодическо списание”.

30 май 1898

Провежда се Общо събрание на БКД, което освобождава старото ръководство и избира ново временно ръководство..

25 октомври 1898

Провежда се Главно събрание на БКД. Избран е постоянен съвет, за председател е избран Иван Гешов. Извършена е частична структурна промяна, като към клона за природно-медицински науки се присъединяват физико-математическите науки.

1899 - 1900

През периода 14 ноември - 5 декември Главното събрание на БКД обсъжда новия Устав, който е приет на 5 декември. На 12 януари 1900 Министърът на Народното просвещение одобрява Устава. Този Устав действа до 1911г.

1906

Започва издаването на поредицата “Български старини”.

1908

Председателят на БКД Иван Гешов прави лично дарение на Дружеството от 120 000 златни лева, като изплаща ипотечния му дълг.

13 февруари 1911

Общото събрание на БКД избира първия Управителен съвет на бъдещата Българска академия на науките.

6 март 1911

БКД се преобразува в Българска академия на науките (БАН). Първият председател на БАН е Иван Гешов.

1 февруари 1912

Обнародван е първият Закон на БАН.

7-9 май 1912

Представители на БАН участват в Конференцията за създаване на Съюз на славянските академии и научни дружества в Санкт Петербург. В началото на 1913 г. Общото събрание официално присъединява Академията към този съюз.

1913

Започва да излиза "Сборник на БАН".

9 юни 1918

Провеждат се първи избори на нови членове на БАН.

25 май 1925

Полага се основният камък на новата сграда на БАН.

1926

22 академици теглят личен кредит от БНБ в размер на 3 млн. лв. срещу ипотека за довършване на новостроящата се сграда на Академията.

24 юни 1928

Провежда се първото Общо събрание на БАН в новата сграда на площад "Народно събрание" в София. Външният вид на сградата е запазен до днес въпреки разрушенията, причинени от бомбардировките на Втората световна война.

1929

Завършена и открита е Библиотеката на БАН.

14 май 1929

Тържествено събрание на БАН по случай 50 години от Освобождението на България и 1000-годишнината на цар Симеон I. Присъства царската фамилия. Официално е открита новата сграда на БАН.

1931

БАН е приета в Международния съвет на научните организации.

9-16 септември 1934

В София се провежда IV Международен конгрес по археология, който решава БАН да оглави международната комисия по издаването на извори за живота и делото на св. св. Кирил и Методий.

2 октомври 1938

Извънредно Общо събрание на БАН провъзгласява цар Борис III за почетен член на БАН.

април 1940

Народното събрание приема Закон за преустройство на БАН и я преименува в Българска академия на науките и изкуствата (БАНИ).

30 юни 1940

Общото събрание на БАН приема Устав на БАНИ.

март 1941

Народното събрание по предложение на Б. Филов приема закон за допълнение на Закона за БАНИ. Допълнението узаконява алинея, която предвижда научният секретар на БАНИ да се назначава от министъра на Народното просвещение.

януари-март 1944

Разрушена е част от сградата на БАНИ в резултат на бомбардировките. Дейността на БАНИ временно е прекъсната. Сградата е възстановена отново с помощта на дарения.

ноември-декември 1944

Сформирано е временно ръководство на БАНИ с председател Д. Михалчев и секретар Сп. Казанджиев.

14 януари 1945

Провежда се извънредно Общо събрание за избор на нови редовни и извънредни членове на БАНИ.

ноември 1945

Общото събрание на БАНИ приема план за преустройството на Академията, в който се предвижда към нея постепенно да се открият редица научни институти. Първите институти са основани през следващата 1946 г.

1 февруари 1947

Народното събрание приема нов Закон за БАН. Съгласно чл.2 на закона БАНИ се преименува в БАН. Съгласно чл.1 “БАН е най-висшият научен институт в страната. Тя е държавно учреждение със свой самостоятелен творчески, организационен и административен живот и се намира под ведомството на Министерския съвет...”. Законът влиза в сила от 1 март с.г.

27 - 28 февруари 1947

Общото събрание приема нов Устав на БАН.

16 септември 1949

Великото народно събрание приема нов Закон за БАН. Съгласно чл.1 на Закона “БАН е най-висшето държавно научно учреждение в страната и е подчинена на Министерския съвет”. С този закон се премахват отделите и се създава нова структура със 7 отделения. Законът предвижда управлението на БАН да се извършва чрез правилници.

14 март 1957

Народното събрание приема Закон за изменение на Закона за БАН, с който законът от 1949 г. се отменя почти изцяло и се възстановява управлението на Академията с устав.

30 март 1957

С Указ N 141 на Президиума на Народното събрание е утвърден новият Устав на БАН.

11 декември 1959

Общото събрание на БАН, въз основа на постановление на МС за развитието на БАН и по доклад на зам-председателя акад. Христо Даскалов, приема решение за нова структура на Академията, за развитие на институтите, за разширение на материалната база и за значителен кадрови ръст на БАН.

септември 1961

Създава се отделна Селскостопанска академия.

1 октомври 1969

Тържествено честване на 100-годишнината на БАН. Тържественото събрание се провежда в зала “Универсиада”.

21 декември 1972

Общото събрание приема нов Устав на БАН. Върху неговата основа се извършва нова реорганизация на БАН. Уставът е утвърден с Указ на Държавния съвет N 1029 от 4 май 1973 г. За пръв път в този Устав е формулирано, че БАН “развива дейността си съобразно програмата и решенията на Българската комунистическа партия...”

1973

Съгласно новия Устав се извършва интеграция между СУ “Климент Охридски” и БАН. Създават се научните обединения и единните центрове за наука и подготовка на кадри, които са закрити през 1988 г.

2 ноември 1991

Народното събрание приема Закон за БАН. С новия закон и по-късно с изработения на негова основа Устав на БАН Академията се превръща в една напълно демократична и автономна институция, чието управление и структура се основават изцяло на принципа на изборността. Академичните звена получават висока степен на автономност.

18 ноември 1991

Съгласно чл.5 от Закона за БАН е сформирано ново Общо събрание на БАН, състоящо се от 200 хабилитирани учени, избрани от Общите събрания на учените на академичните научни звена.

април-юни 1992

Общото събрание обсъжда и приема на 29 юни нов Устав на БАН.

6-13 юли 1992

Общото събрание избира постоянно ръководство на БАН. За председател е избран акад. Йордан Малиновски.

21 декември 1992 - 5 април 1993

Общото събрание на БАН обсъжда и приема “Научни приоритети и структура на научните направления (Концепция за реструктуриране на БАН)” и “Правила за изпълнение на решенията на Общото събрание на БАН за реструктуриране на БАН и преустройството на нейните самостоятелни научни звена”.

12 октомври 1994

Навършват се 125 години от създаването на Българското книжовно дружество, прераствало през 1911г. в Българска Академия на Науките. Юбилеят е отбелязан с три главни прояви, организирани от ръководството на Академията: посещение на официална делегация на БАН в гр. Браила, Румъния; научна конференция “Българската наука, UNESCO и международното научно сътрудничество” и Тържествено събрание в деня на основаването на БКД.

8 април 1996

Общото събрание на БАН избира за председател на БАН чл.-кор. Иван Юхновски.

юли 1996

Започва издаването на “Информационен бюлетин на БАН”.

6 април 2000

Общото събрание на БАН преизбира акад. Иван Юхновски за председател на БАН, който е на този пост до 2008 г.

9 февруари 2004

Общото събрание на БАН приема “Стратегически цели и функционални приоритети на Българската академия на науките за периода до 2007 г.”

2006

Учредено е координационното звено Център за иновации на БАН.

18 юни 2008 г.

На заседание на Общото събрание на БАН акад. Никола Съботинов е избран за председател на БАН.

2009

Осъществена е процедура за независима международна оценка на постоянните звена на БАН.

*ИЗТОЧНИЦИ: Сайт на Българската академия на науките (<http://www.bas.bg>)
Сп. „География”, 2009, № 4, с. 26-29 (авт.: П. Стефанов и н.с. Г. Методиева)*